

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Пінчук Ольга, Кохан Олександр, Полященко Ірина

ПРИКЛАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЕНЦИКЛОПЕДІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Енциклопедичні видання – це спосіб найповнішого огляду будь-якої галузі знань, що окреслюють фундаментальні відомості, факти, тлумачення явищ і понять у стислій, системній та довговічній формі. Цифрові мережі та пошукові системи суттєво змінили моделі поведінки сучасної молоді в питанні пошуку даних. Нині учні та студенти неактивно використовують розширені стратегії пошуку інформації, а їхній «миттєвий» підхід до цього процесу спричинює низьку якість та надійність результату.

Використання онлайн енциклопедій може стати вирішенням цієї проблеми та вдалим прикладом інтеграції технологій у навчальний процес. Наукові джерела описують досвід застосування таких електронних видань як змістового навчального середовища, зокрема як засобу навчання природознавству в початковій школі [1], розвитку навичок співпраці та творчого мислення учнів, які беруть участь у написанні вікі-статей [2], формування в них навичок академічного письма [3] та як педагогічного інструменту на заняттях з перекладу в навчанні іноземних мов [4] та ін.

У цьому контексті доцільно згадати міжнародний проєкт розроблення відкритої електронної енциклопедії плоских кривих, що стартував у 2018 р. та був розрахований на викладацько-студентську аудиторію [5]. Модераторами тем енциклопедії виступили науковці, що формулювали задачі в статтях-матрицях. Учасниками проєкту стали команди студентів з трьох країн, які намагалися вирішити поставлені завдання і паралельно складала статті. Функцію наставників взяли на себе шкільні вчителі.

У дослідженні Железняк М. Г. й Іщенко О. С. [6] використання онлайн енциклопедій як складника освітнього середовища досліджено на досить великому масиві – 14 енциклопедичних видань, присвячених США, її

природі, історії, культурі, визначним постатям. Онлайн проєкти укладені університетськими командами у форматі енциклопедій, з одного боку, забезпечують професійність авторського колективу, якісну підготовку, об'єктивність перевіреної інформації, а з іншого – спрямовують на активне застосування таких видань в освітній сфері. На сайтах згаданих енциклопедій часто зустрічаються дидактичні матеріали для вчителів та мультимедійні матеріали, адаптовані для школярів і студентів.

Безкоштовна Інтернет-енциклопедія Wikipedia традиційно вважається найпопулярнішим освітнім онлайн ресурсом, що дозволяє студентам у підготовці до занять швидко знайти необхідний мінімум інформації з різних галузей знань без вивчення додаткової літератури. З огляду на те, що вільний доступ до редагування Вікіпедії знижує якість значної частини її статей (недостатня повнота тексту, погана структурованість матеріалу, часті фактичні помилки чи відсутність джерел), її використання суттєво спрощує сприйняття нових знань та може призвести до дезінформації.

У статті «Вікіпедія в медичних закладах: від противника до союзника» [7] презентовано досвід професійних шкіл охорони здоров'я, що включили редагування Wiki у свої офіційні навчальні програми. Зафіксовано позитивний вплив на студентів та зміцнення їх здатності оцінювати науково-обґрунтований контент.

Такі успішні ініціативи можна впроваджувати й в інших освітніх галузях. Підтвердження цієї думки ми знайшли у викладі результатів проєкту «Навчання з Вікіпедією» [8], який залучив студентів і викладачів Падуанського університету (University of Padova) до створення та розширення енциклопедичних статей на різні предметні теми. Для учасників проєкту онлайн енциклопедія перетворилася з «контейнера» для відкритих освітніх ресурсів у справжнє навчальне середовище, організоване за визначеними правилами та процедурами, спроможне стимулювати

викладачів застосовувати відкриті освітні практики і долучатися до соціального процесу, який приносить користь усій спільноті.

Описані моделі включення практичних завдань із редагування не лише виконують освітню функцію, а й побіжно здійснюють внесок у покращення енциклопедичних статей, до яких мають доступ мільйони людей. Вважаємо, що проєктована Інститутом цифровізації освіти НАПН України «Українська електронна енциклопедія освіти» не лише підтримуватиме в актуальному стані поняттєво-термінологічний апарат педагогіки і психології, а й матиме дидактичний потенціал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kumala F. N., Setiawan D. A. Local wisdom-based e- encyclopedia as a science learning medium in elementary school. *J. Phys.: Conf. Ser.* 2019. Vol. 1402, Is. 6. DOI:10.1088/1742-6596/1402/6/066061
2. Salahli M. A., Gasimzadeh T., Alasgarova F., Guliyev A. Enhancing Students' Collaboration and Creative Thinking Skills by Using Online Encyclopedias. *Advances in Intelligent Systems and Computing*, 2020. Vol 1095. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-35249-3_108
3. Horgan J. Wikipedia project to teach academic writing in an EAP university course. *Society. Integration. Education. Proc. of the Intern. Scientific Conf.* 2020. Vol. 5 P. 406-419. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2020vol5.5083>
4. Waterlot M. Translating in the Teaching Foreign Languages: Wikipedia as a Didactic Tool? *Roczniki Humanistyczne*. 2021. Vol 69. No 5: Special Issue. DOI: <https://doi.org/10.18290/rh21695sp-5>
5. Atamuratova R., Alferov M., Belorukova M., Nenkov V., Mayer V., Klekovkin G., Ovchinnikova R., Shabanova M., Yastrebov A. "Encyclopedia of Notable Plane Curves" – an International Network Research Project within the Frames of MITE. *Mathematics and Informatics*. 2018. Vol. 61, №. 6. P. 566-583.
6. Железняк М. Г., Іщенко О. С. Онлайн енциклопедії США як сучасні освітні ресурси. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 84. № 4. С. 339–353. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v84i4.4410>
7. Mendes T. B., Dawson J., Evenstein Sigalov S. et al. Wikipedia in Health Professional Schools: from an Opponent to an Ally. *Med.Sci.Educ.* 2021. №31, P. 2209–2216 DOI: <https://doi.org/10.1007/s40670-021-01408-6>
8. Petrucco C., Ferranti C., Wikipedia as OER: the "Learning with Wikipedia" project. *Journal of E-Learning and Knowledge Society*. 2020. Vol. 16. №. 4, P. 38-45. DOI: <https://doi.org/10.20368/1971-8829/1135322>